

Arbeidsmarktflits

Met de mantel der liefde

8 September 2006

Mantelzorg is de zorg aan een hulpbehoevend persoon die niet in het kader van een beroep of van het georganiseerd vrijwilligerswerk wordt gegeven, maar door een of meerdere leden uit de directe omgeving. Het Vlaams Gewest telt 356 000 mantelzorgers anno 2005. Dit komt neer op 9% van de bevolking op arbeidsleeftijd (15-64 jaar). Voor 187 000 Vlamingen of 53% van alle mantelzorgers houdt dit de zorg in voor andere dan de eigen kinderen jonger dan vijftien jaar. Vier op de tien mantelzorgers zorgen voor familieleden of vrienden ouder dan vijftien jaar. Zo'n 31 000 Vlamingen combineren beide types van zorg.

De niet-beroepsactieven doen het vaakst mantelzorg (11,1%). Bij de werkzoekenden (8,4%) en de werkenden (7,9%) worden minder mantelzorgers geteld. Globaal genomen blijkt dat die groepen die minder vaak een job uitoefenen en dus vaker werkzoekend of niet-beroepsactief zijn, vaker mantelzorg verlenen. Kortom, vrouwen, ouderen en laaggeschoolden zijn de mantelzorgers bij uitstek. Deze vaststelling kan er enerzijds op wijzen dat zij mantelzorg verlenen omdat ze geen job hebben en daardoor mantelzorg makkelijker kunnen opnemen in hun tijdsbestek. Anderzijds kan het ook zo zijn dat vrouwen, ouderen en laaggeschoolden vaker hun job opzeggen (of verminderen) zodat ze mantelzorg kunnen verlenen.

Aandeel mantelzorgers in de bevolking en werkzaamheidsgraad naar geslacht, leeftijd en onderwijsniveau (Vlaams Gewest; 2005)

(%)	Aandeel mantelzorgers in de bevolking	Werkzaamheidsgraad
Mannen	7,3	71,9
Vrouwen	10,8	57,7
25-29 jaar	4,4	86,4
30-34 jaar	6,8	86,5
35-39 jaar	5,3	87,5
40-44 jaar	8,5	85,9
45-49 jaar	9,7	81,3
50-54 jaar	12,8	72,0
55-59 jaar	16,6	44,4
60-64 jaar	20,3	14,7
Laaggeschoold	12,7	53,1
Middengeschoold	9,9	77,9
Hooggeschoold	7,7	86,8

Bron: NIS EAK Module 'Combinatie werk en gezin' (Bewerking Steunpunt WAV)

Vrouwen (10,8%) verlenen vaker mantelzorg dan mannen (7,3%). Ook hebben vrouwen (57,7%) minder vaak een job dan mannen (71,9%). Daarnaast stijgt het aandeel mantelzorgers met de leeftijd. Van alle 25- tot en met 29- jarigen is slechts 4,4% een mantelzorger. Bij de oudste leeftijdscategorie stijgt dit aandeel naar maar liefst 20%. De werkzaamheidsgraad maakt net de omgekeerde beweging: bij de jongste leeftijdsgroepen ligt deze rond 86% om vanaf de leeftijd van 45 jaar de daling in te zetten tot een minimumwaarde van 15% bij de zestigplussers. Hetzelfde patroon is terug te vinden naar onderwijsniveau. Laaggeschoolden noteren een hoger aandeel mantelzorgers (12,7%), maar een lager aandeel werkenden (53,1%) in vergelijking met midden- en hooggeschoolden.

De cijfers suggereren dat het niet hebben van een job een rol speelt in het opnemen van mantelzorg: niet-beroepsactieven en werkzoekenden kunnen mantelzorg makkelijker inlassen in hun tijdsbesteding. Uit onderzoek blijkt daarnaast dat ook sociale verwachtingen aan de basis liggen van de vastgestelde verschillen. Zo wordt van vrouwen vaker verwacht dat ze zorg opnemen waardoor het voor hen vaak moeilijker is om 'niet kunnen zorgen' te claimen dan mannen. Bij mannen wordt het pas op latere leeftijd moeilijker om zorgtaken te ontwijken. Immers, terwijl vrouwen 'zorgen voor' vaak als hun normale taak zien, verlenen mannen eerder zorg wanneer ze daartoe verplicht worden en/of wanneer het alternatief drastischer is. Dat is bijvoorbeeld het geval als hun partner zou moeten verblijven in een residentiële voorziening en ze zelf thuis achterblijven. De kans daartoe wordt groter naarmate de leeftijd van het paar stijgt. Bij laaggeschoolden speelt de opportuniteitskost ook een rol. Als laaggeschoolden een job hebben, gaat het vaak om een minder goed betaalde job. De winst van een baan weegt daardoor minder op tegen de baten van het zorgen voor een zorgbehoevende persoon (Jacobs & Lodewijckx, 2004). Laaggeschoolden nemen daardoor misschien vaker de beslissing hun job op te zeggen om mantelzorg te verlenen of ze kiezen mantelzorg boven het aannemen van een job omdat de (financiële) baten van een job te laag zijn.

Kortom, het zijn net die groepen die op de arbeidsmarkt een zwakke positie innemen, die vaker mantelzorg verrichten. Dit kan leiden tot

spanningen met het huidige arbeidsmarktklimaat waarin vooral vrouwen, ouderen en laaggeschoolden worden aangespoord om betaald werk te verrichten. Ondersteunende maatregelen ten voordele van de mantelzorger zullen hierdoor in de toekomst alleen maar belangrijker worden.

Bibliografie

Jacobs, T. & Lodewijckx E. (2004). *Zicht op zorg. Studie van mantelzorg in Vlaanderen in 2003*. CBGS-Werkdocument, 11, Brussel.